

IJTIMOIIY MUNOSABATLAR SOTSIOLOGIYASI

BAJARDI: SXBI 301 GURUH TALABASI ISROILOVA D.SH.

QABUL QILDI: S.F.N. O'ROZALIYEVA G.B.

REJA:

- 1.Sotsial munosabatlar haqida.
- 2.Sotsial munosabatlar turlari.
- 3.Iqtisodiy va taqsimot munosabatlari.
- 4.Sotsial – sinfiy munosabatlar.
- 5.Sotsial – demografik munosabatlar.
- 6.Begonalashuv va tanazzul hamda ijtimoiy oqibatlari.

Sotsial munosabatlar – bu

**tabiat hodisalaridan o‘laroq bo‘lib,
unda ijtimoiy munosabatlarning
butun bir tizimi mujassamlashgandir**

O. Kont o'zining pozitivistik ta'limotida sotsial munosabatlar muammolarini xuddi biologik hodisalar usuli bilan o'rganish prinsiplarini keng targ'ib qiladi. Pozitivistik-naturalistik yo'nalishning ashaddiy raqibi bo'lgan fenomenologik sotsiologiya sotsial hayot va sotsial munosabatlarni bunday usulda talqin etganligi uchun O. Kont va uning izdoshlarini keskin tanqid qiladi. Naturalizmning va jiddiy kamchilik va xatoliklarini bartaraf etish uchun fenomenologik sotsiologiya, inson ongining faolligi bu muammolar yechimining asosiy omilidir, deb isbotlashga intiladi. Bu yo'nalish vakillarining fikricha, faqatgina inson va uning tafakkuri tufayli sotsial voqelikni hamda sotsial munosabatlarni konstruksiyalash (yaratish) mumkin. Chunki sotsial reallik va sotsial munosabatlar insonning interpretasion faoliyati orqaligina vujudga keladi. Fenomenologik sotsiologiyaning taniqli vakillaridan biri D. Silverman yuqoridagi g'oyalarni asoslash uchun pozitivistik sotsiologiya nazariyasini tanqid qiladi.

Sotsial munosabatlar tushunchasi 2 xil darajada

**Keng ma'noda
tushunish - sotsial
munosabatlarni butun
bir ijtimoiy
munosabatlar tizimi
bilan tenglashtirishdir
va ular orasidagi
farqlarga ko'p e'tibor
bermaslik bilan
bog'liqdir**

**Tor ma'noda sotsial
munosabatlar ijtimoiy
munosabatlarning bir
muhim elementi va
turi deb interpretasiya
qilinadi. Sotsial
munosabatlar keng
ma'noda quyidagicha
ta'rif bilan belgilangan**

Ko'ngilli

Majburiy

G.Spenser

O.Kont

**SOTSIAL
BIRDAMLIK**

**D.Dyurkg
eym**

Mexanik

Organik

**iqtisodiy
mafaatlar**

Mexanik birdamlik – bu, «jamoat turidagi» birdamlik bo‘lib, u bu jamoadagi individlarning o‘xshashliklari bilan belgilanadi va ular tomonidan ijtimoiy vazifalar bir xil turda bajariladi.

Jamiyatda ijtimoiy mehnatning taqsimlashishi tufayli individlar maxsus vazifalarini bajaradilar va bu xislatlar sababli jamiyat jonli organizmni eslatadi. Shu jamiyatda vujudga kelgan yangi turdagi birdamlikni Dyurkgeym, organik birdamlik, deb ataydi.

Mehnatning taqsimlanishi individlarda o‘zlariga xos qobiliyatlarning rivojlanishiga omil bo‘ladi. Endi har bir individlarning o‘zi esa bir-birlariga bog‘liq bo‘ladilar va ular sotsial munosabatlarning yagona tizimi orqali birdamlik tuyg‘ulariga erishadilar.

Iqtisodiyot sotsiologiyasi ishlab chiqarish va mehnat jarayonini, taqsimot munosabatlari, moddiy ta'minot, aholining moddiy turmush darajasi va shu kabi jamiyatning iqtisodiy rivojlanish sohasidagi qonuniyatlarni o'rganadi. Jamiyatning ijtimoiy rivojlanishi, eng avvalo, uning iqtisodiy asoslari bilan bog'liq bo'ladi. Ijtimoiy rivojlanish darajasi qanchalik yuqori bo'lsa, ijtimoiy hayotdagi boshqa sohalarning rivojlanish darajasi ham shunga mos ravishda taraqqiy qilib boradi.

Ishchilar sinfi ko'p qirrali ijtimoiy birlik hisoblanadi.

Uning ichki tarkibi demografik (jinsi va yoshi bilan), professional — tayyorgarligi bilan (mehnatning mazmuni va harakteri bilan), hududiy (ijtimoiy-hududiy birlik bilan), etnik (milliy farqi) va madaniy-ma'lumoti bilan farq qiluvchi tarkibiy tuzilishga ega.

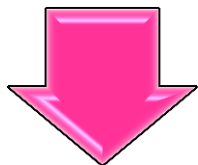
Ishchilar sinfi rivojlanish istiqbollarga erishish uchun ularni miqdoriy jihatdan ko'paytirish bilangina erishib bo'lmaydi.

Avvalo mehnatning intellektual mazmunini boyitish, zamonaviy avtomat-texnologiya bilan jihozlangan iqtisodiy shart-sharoitlarni barpo qilish zarur. Amalga oshirilishi kerak bo'lgan bunday tadbirlar bevosita qishloq xo'jaligi dehqonlari hamda intelligensiya qatlami uchun ham taalluqlidir.

Jamiyatning ijtimoiy tarkibida ijtimoiy-sinfii munosabatlar ham alohida o'rin egallaydi. Jamiyat ijtimoiy tarkibida ziyolilar qatlami ham salmoqli o'rin tutadi.

Intelligensiya aqliy mehnat mutaxassislari bo'lib, ijtimoiy-professional guruhlardan tarkib topmoqda. Jamiyat ijtimoiy tarkibida intelligensiya aqliy mehnatning jismoniy mehnatdan ajralib chiqishi oqibatida shakllandi. hozirda fan, ilmiy texnika taraqqiyotining jadal borishi bilan intelligensiyaning professional malakasi yanada murakkablashmoqda. Uning tarkibiga ilmiy, ishlab chiqarish-texnik, madaniyat, ma'rifat, tibbiyot-harbiy va boshqaruv apparati xodimlari kirib keldi.

Sotsiologiyada jamiyat ijtimoiy tarkibiy tuzilishining ijtimoiy-demografik munosabatlari ham muhim o'rin tutadi. Bu munosabatlarga

aholining jinsiy tuzilishi

yoshi

oilaviy va genetik jihatlarini o'z ichiga oladi

Ijtimoiy-demografik tarkibga statistik jihatdan o'rganiladigan aholi o'rtasida

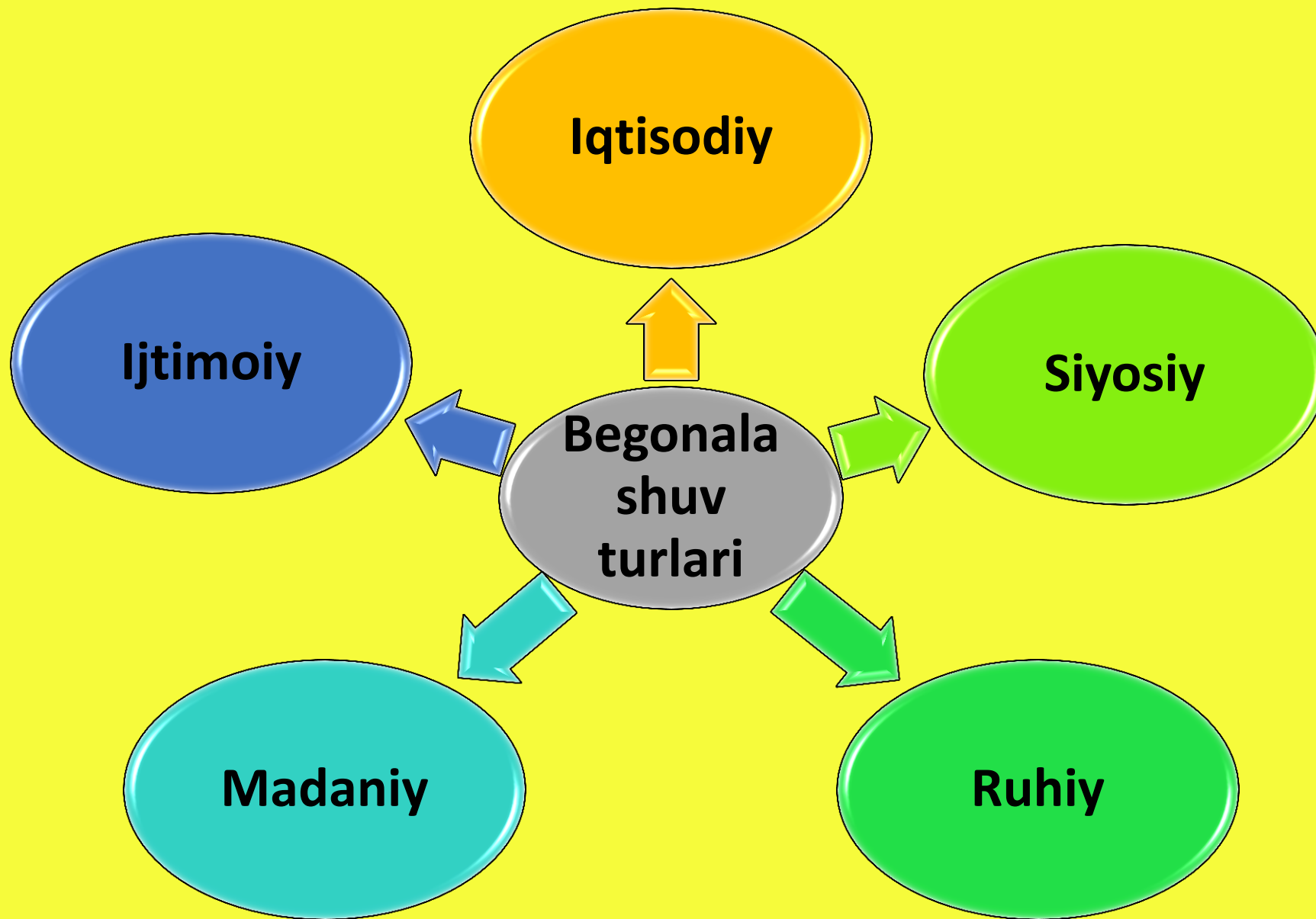
tug'ilish, o'lim, nikoh, oilaviy qo'ydi-chiqdilar

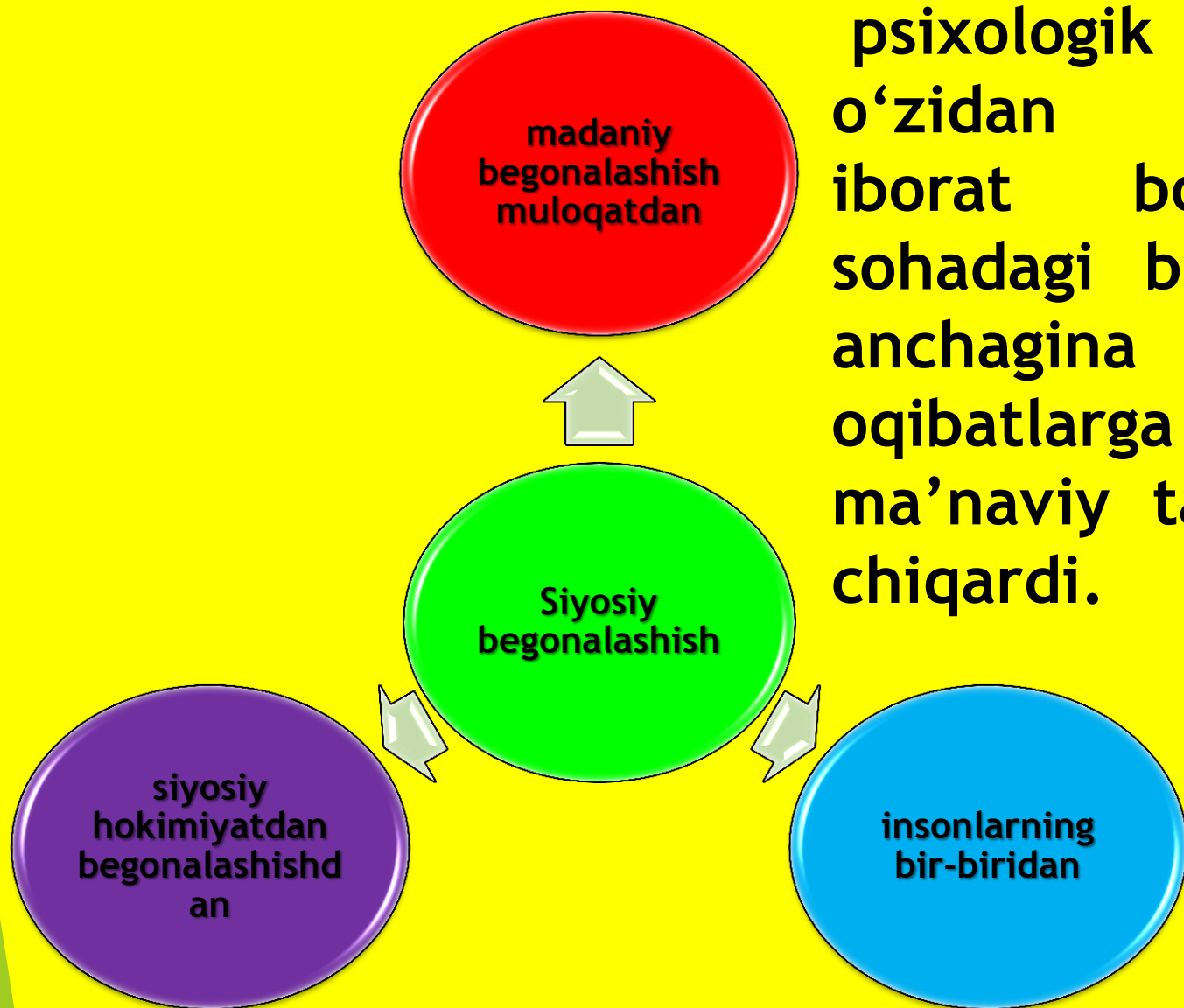
shahar va qishloq aholisining migrasiyasi, hududiy migrasiya kabilar kiradi

Sotsiologiyada aholining genetik tarkibini o'rganish borgan sari moddiy ahamiyatga ega bo'lmoqda. Unga aholining tabiiy va migrasiya harakati kiradi. O'zbek millati boshqa millatlarga nisbatan o'z tug'ilib o'sgan joyiga ko'proq bog'langan bo'ladi. Ijtimoiy-demografik munosabatlarni aniqlashda mamlakat miqyosida o'tkaziladigan aholini ro'yxatga olish muhim o'rin tutadi. Aholining ro'yxatga olinishi ayniqsa hozirda, bozor munosabatlariga o'tish davrida yuzaga kelayotgan ko'plab ijtimoiy-iqtisodiy, maishiy turmush sohalaridagi muammolarni hal etishda juda katta rol o'ynaydi.

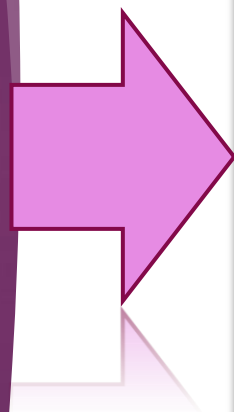

psixologik begonalashuv o'z-o'zidan begonalashishdan iborat bo'ladi. Madaniy sohadagi begonalashuv ham anchagina chuqur salbiy oqibatlarga olib keladigan ma'naviy tanazzulni keltirib chiqardi.

Ruhiy begona- lashuv

bu, insonning o'z mohiyatidan uzoqlashishdir. Ushbu muammoni nemis mutaffakiri Erix Fromm juda yaxshi ishlab chiqqan. Uning fikricha, inson mohiyati doim o'ziga dushmanlik kayfiyatida bo'lgan sotsial tuzilma ta'siri ostidagi inson o'z-o'zidan begonalashuvining har bir darajasiga ma'lum bir sotsial xarakter - dunyoparaslik, ekspluatatorlik, reseptiv (andozalik, qolip), bozorga oidlik

**Sotsiologiyadagi
muhim begonalashuv
hisoblangan sotsial
begonalashish
insonlarni muloqotdan,
bir-birlaridan
uzoqlashishlari
natijasida yuzaga
keladi.**

E'tiboringiz uchun rahmat!